Bogdan Gjurčevski[1]

STRUČNI RAD
UDK: 005.71-021.131:657.6
005.332:[616.98:578.834(100)"2019/..."

DOI: 10.5937/Rev2196107G

UTICAJ PANDEMIJE KOVIDA NA INTERNU REVIZIJU

REZIME

Ključne reči: rad u virtuelnom okruženju, rizici rada u virtuelnom okruženju, automatizacija interne revizije

U ovom radu razmatraju se vrednosti koje je aktuelna pandemija donela internoj reviziji.

Pojava virusa Kovid-19 donela je velike promene u svakodnevnom životu kako pojedinaca, tako i profesionalaca. Pored toga što je svaki pojedinac na prvom mestu zabrinut za sebe i zdravlje članova svoje porodice, i na profesionalnom planu susreli smo se sa poremećajima u većini poslovnih procesa, neizvesnostima i bezbrojnim izazovima.

Kao internim revizorima, pandemija Kovida nam je otežala sprovođenje planiranih revizija, usled odloženih sastanaka, otežanog putovanja, nemogućnosti prikupljanja revizorskih dokaza, nedostatka revizorskog osoblja zbog karantina, itd. Ovakvi poremećaji, kao posledica pandemije koronavirusa, reflektuju se na sve poslovne procese.

Pandemija Kovida-19 i sve što se dešavalo u vezi sa njom naučilo nas je da postavljeni dugoročni ili srednjoročni ciljevi lako mogu da se promene i postanu dinamični. Zbog njihovih poremećaja je potrebno mnogo više pažnje posvetiti kriznom menadžmentu, odnosno upravljanju u kriznim situacijama. Kriza je potvrdila da su rizici i dinamično poslovanje međusobno povezani i međuzavisni, što je posledica njhovog integrisanog funkcionisanja.

Međutim, interna revizija, kao važna karika sa svojom ukupnom strateškom perspektivom, jeste funkcija koja može zaštititi i poboljšati poslovanje u vremenima krize. To je nešto što se očekuje od interne revizije, i ona prvo treba da krene od sebe, a krizu da posmatra kao priliku za pozitivne promene. Danski filozof Seren Kjerkegor napisao je da posle svake velike krize dolaze velike promene. Ova njegova misao je savršeno primenjiva na situaciju u kojoj se nalazi interna revizija. Zapravo, u praksi je kriza izazvana pandemijom koronvirusa pomogla da se ubrzaju i određene promene i poveća primena tehnologije u oblasti interne revizije.

Kao rezultat pandemije Kovida-19 mogu se definisati određeni trendovi u aktivnostima interne revizije, koji imaju

[1] dr Bogdan Gjurčevski Ovlašćeni interni revizor, Elektrane Makedonije, E-mail: bgurcevski@yahoo.com

cilj da uvode inovativne načine sprovođenja revizije, kao i povećanu primenu tehnologije.

Potreba za fizičkom distancom, karantinima, izolacijom, restrikcijama, kao i otežani uslovi putovanja, doveli su do trenda zamene tradicionalnog modela kancelarijskog rada radom na daljinu, odnosno radom od kuće. Prema nekoliko istraživanja u kojima su učestvovali rukovodioci interne revizije, ovaj način rada je jednako produktivan kao klasičan, i većina njih bi prihvatila fleksibilan način rada u budućnosti. Na osnovu ovoga je izvesno da će i kada se stvari normalizuju, rad na daljinu ostati opcija koja će se primenjivati. Jedan od osnovnih načina komunikacije je zamena klasičnih sastanaka licem u lice virtuelnim sastancima. Ovaj oblik sastanka ima mnogo veću primenu i radi se preko platformi koje pružaju video telekonferencije. Te platforme u svetu postižu ogroman rast u upotrebi, možda kao nijedan drugi oblik tehnologije u tako kratkom periodu, posebno u 2020. u odnosu na 2019. godinu. Povećana primena tehnologije je najvažniji odgovor interne revizije na probleme sa kojima se suočava tokom pandemije. Ovo je takođe bilo logično i jer se većina rada interne revizije zasnivala na fizičkim susretima i fizičkom pristupu dokazima. Mnogi revizori su se fokusirali na inovativne alate, tako da ova kreativna rešenja uključuju korišćenje video-platformi, softvera za reviziju i platformi zasnovanih na oblaku, uključujući upotrebu dronova za prikupljanje i dokumentovanje dokaza, što što se u praksi pokazalo efikasnijim od klasičnog načina rada. Većina internih revizora je prepoznala potencijal novih tehnologija i ranije, ali pojava kovid pandemije i sva fizička ograničenja definitivno su ohrabrili revizore da ubrzaju njenu implementaciju.

Iskustvo tokom pandemije pokazalo je da interni revizori treba posebno da se fokusiraju na nove rizike, odnosno na dinamičku prirodu i brzinu tih rizika. To podrazumeva veću odlučnost, blagovremenost i tačnost u proceni rizika. Sama brzina rizika čini periodičnu procenu zastarelom, te je neophodna ne samo kontinuirana procena rizika, odnosno procena sa većom učestalošću, već i ažuriranje metodologija i tehnika koje se koriste.

Da bi fleksibilnost i interna revizija prešli na viši nivo, potrebno je obezbediti određene preduslove za to. Na prvom mestu to je infrastruktura, jer u uslovima rada na daljinu postoje, na primer, članovi revizorskih timova koji se suočavaju sa neadekvatnim računarima, nestabilnom internet konekcijom ili bezbednošću podataka, itd. Sve to nosi trošak ili potrebu za većim ulaganjem u infrastrukturu i bezbednost, što je i dalje ulaganje u dugoročnu strategiju razvoja i obezbeđivanje kontinuiteta u radu interne revizije. Komunikacijske potrebe su veoma važne, posebno kada radite na daljinu. Fizičko odsustvo zahteva mnogo više komunikacije, tako da članovi revizorskog tima mogu imati mnogo prepreka u obavljanju svog posla, stoga komunikacija (posebno sa menadžerima revizije i izvršnim menadžerima) mora biti češća i kvalitetnija.

Fizičko odsustvo na poslu zahteva mnogo više komunikacije.

Upravljanje očekivanjima ili prilagođavanje menadžmenta je takođe važan segment u ovoj oblasti. Naime, sa promenom strukture radnog mesta dolazi i do promena u očekivanjima. Najveći problem su različita očekivanja koja nisu artikulisana, recimo ona u pogledu sati dostupnosti sastanaka, vremena odgovora, pa čak i kodeksa oblačenja za virtuelne sastanke. Zbog svega ovoga, neophodno je razviti procedure koje bi trebalo da prate ova različita očekivanja.

Fokus na inovativna rešenja obično podrazumeva usmerenost na automatizaciju interne revizije. Automatizacija interne revizije donosi mnoge prednosti, od kojih se neke mogu uzeti u obzir u smislu efikasnosti, efektivnosti i agilnosti.

Prednosti u pogledu efikasnosti su:

- Ušteda vremena;
- Jednostavniji i racionalniji procesi;
- Smanjenje vremena za izveštavanja;
- Smanjenje osoblja potrebnog za upravljanje revizijom i interne kontrole.

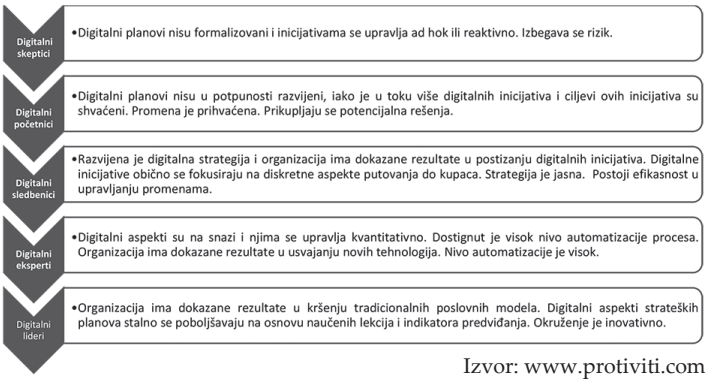
U pogledu efikasnosti, prednosti automatizacije interne revizije su:

- Revizorski trag za svaki posao za kompletan i odbranjiv sistem evidencije;
- Omogućavanje lakše komunikacije sa svim zainteresovanim stranama, spoljnim revizorima i regulatorima;
- Mnogo više kontrole nad svim procesima.

U pogledu agilnosti, prednosti automatizacije interne revizije su:

- Lakše prilagođavanje i prihvatanje promena u poslovnom, regulatornom i rizičnom okruženju;
- Uveravanje menadžmenta kako se razvijaju poslovne promene;
- Racionalna agilnost u poslovnim promenama;
- Brza identifikacija potrebe za novim kontrolama, revizijama, rizicima, zadacima.

Stepeni digitalne zrelosti ukazuju na stepen razvijenosti procesa digitalizacije u odeljenju ili organizaciji. Na sledećoj slici, stepeni i opisi koje daje *Protiviti* detaljno prikazuju svaki nivo na osnovu kojeg možemo utvrditi koliko smo daleko stigli u oblasti automatizacije i primene veštačke inteligencije u našem svakodnevnom radu.

Izvor: www.protiviti.com

Slika 1. Nivoi digitalne zrelosti

Drugi segment koji može dovesti do nadogradnje interne revizije i njenog podizanja na viši nivo je primena agilnog pristupa u sprovođenju revizije.

Agilna revizija kao termin koristi se za opisivanje principa i metodologija za upravljanje revizijom. Trebalo bi da doprinese da se manje vremena utroši na planiranje, rad na terenu, izveštavanje – da sve bude upakovano u kratke periode koji se ponavljaju tokom angažmana, uz više interakcije sa klijentima, ažuriranja opsega, razmene nalaza i pokretanja sanacije tokom revizije, skraćivanja plana revizije: fokusirajući se na kvartal tokom godine.

To je svakako pristup koji zaslužuje da se uzme u obzir prilikom obavljanja aktivnosti interne revizije.

THE INFLUENCE OF THE KOVID PANDEMIC ON INTERNAL AUDIT

SUMMARY

Key words: work in a virtual environment, risks of working in a virtual environment, automation of internal audit

This paper discusses the values that the current pandemic has brought to internal audit.

Rad primljen: 21.11.2021. • Prihvaćen: 25.11.2021.